

Παράγοντες Επιτυχίας για την εισαγωγή Τ.Π.Ε. στα Σχολεία

Αριστείδης Βαγγελάτος

Δρ. Μηχανικός Η/Υ και Πληροφορικής - ΥΠΔΒΜΘ/ΕΑΙΤΥ

vagelat@ypepth.gr

Φραγκίσκος Φώσκολος

Μηχανικός Η/Υ και Πληροφορικής - ΥΠΔΒΜΘ/ΕΑΙΤΥ

foskolos@ypepth.gr

Θεόδωρος Κομνηνός

Δρ. Μηχανικός Η/Υ και Πληροφορικής - ΥΠΔΒΜΘ/ΕΑΙΤΥ

kominos@ypepth.gr

Λέξεις - κλειδιά: Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών, εκπαίδευση, νέες τεχνολογίες

Περίληψη

Στόχος της παρούσας αναφοράς είναι να εντοπίσει τους παράγοντες επιτυχίας που δρουν καταλυτικά στην επιτυχή ενσωμάτωση τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ) στην εκπαιδευτική διαδικασία. Η μέχρι σήμερα διεθνής εμπειρία έχει καταδείξει πληθώρα τέτοιων παραγόντων οι οποίοι διαφοροποιούνται με την πάροδο του χρόνου, τη σταδιακή ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στα σχολεία καθώς και με βάση γεωγραφικούς και άλλους συντελεστές. Στην παρούσα μελέτη δίδεται βάρος στην ανάδειξη των σχετικών παραγόντων στο σύγχρονο περιβάλλον της χώρας μας.

Εισαγωγή

Τα συστήματα πληροφορικής και οι τηλεπικοινωνίες στον τομέα της παιδείας (όπως ίσως και της υγείας) εντάσσονται με χαμηλότερους ρυθμούς διείσδυσης απ' ό,τι συμβαίνει σε άλλους τομείς της ζωής μας. Γεγονός όμως παραμένει ότι οι σημερινοί νέοι μεγαλώνουν χρησιμοποιώντας όλο και περισσότερο στην καθημερινή τους ζωή τις νέες τεχνολογίες. Όπως αναδεικνύει και σχετική έρευνα του Παρατηρητηρίου για την Κοινωνία της Πληροφορίας, «Η συντριπτική πλειοψηφία των παιδιών 8-15 ετών χρησιμοποιούν ηλεκτρονικό υπολογιστή (85%). Ο υπολογιστής χρησιμοποιείται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα από 9 στα 10 παιδιά (96%), ενώ τα μισά από αυτά (54%) τον χρησιμοποιούν σε καθημερινή ή σχεδόν καθημερινή βάση. Η συχνότητα χρήσης του υπολογιστή μεγαλώνει με την ηλικία» (Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, 2009). Αντίστοιχες (και πιο εξειδικευμένες) έρευνες σε άλλες χώρες που έγιναν σε παιδιά ηλικίας 9-17 ετών, δείχνουν ότι αυτά ξοδεύουν περίπου 9 ώρες την εβδομάδα σε ψηφιακά κοινωνικά δίκτυα, χρόνος ανάλογος περίπου αυτού που διαθέτουν για να δουν τηλεόραση (10 ώρες την εβδομάδα) (NSBA, 2007). Στην συγκεκριμένη έρευνα, αυτό που εντοπίζεται είναι ότι οι νέοι – μαθητές δεν είναι απλά «παθητικοί» καταναλωτές στις ώρες που αφιερώνουν στα δίκτυα αυτά

(όπως ισχύει π.χ. με την τηλεόραση). Σε αντίθεση, πέρα από την απλή επικοινωνία, πολλοί μαθητές συμμετέχουν σε ιδιαίτερα δημιουργικές εργασίες προβάλλοντας έτσι και αναπτύσσοντας την αντικοφορμιστική πλευρά του εαυτού τους.

Τα παραπάνω στοιχεία φανερώνουν ότι οι νέοι είναι έτοιμοι να δεχτούν την τεχνολογία (στην πραγματικότητα την έχουν υιοθετήσει ήδη στην καθημερινότητά τους). Τι είναι όμως αυτό που αποτρέπει την αξιοποίησή της και μέσα στον χώρο του σχολείου;

Στην αναφορά αυτή, γίνεται προσπάθεια να εντοπιστούν οι βασικοί παράγοντες επιτυχίας για την εισαγωγή των ΤΠΕ στο σημερινό σχολείο. Η έμφαση, αφού περιγράφεται αρχικά η διεθνής εμπειρία, δίδεται στην Ελληνική πραγματικότητα με βάση τα μακροσκοπικά της χαρακτηριστικά.

Βιβλιογραφική ανάλυση

Πολλές σχετικές μελέτες, άρθρα και ανακοινώσεις, έχουν ως βασικό θέμα τους παράγοντες (ή εμπόδια) επιτυχίας σε σχέση με τις ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Η πλειοψηφία τους προέρχεται από τη διεθνή κοινότητα ερευνητών και προκύπτουν ως αποτέλεσμα εμπειρικών και άλλων ερευνών, σε κράτη που οι ΤΠΕ έχουν εδώ και χρόνια μπει στο σχεδιασμό και στην πράξη της εκπαιδευτικής τους δραστηριότητας.

Πιο αναλυτικά στο (ΒΕΣΤΑ, 2003), τα εμπόδια κατηγοριοποιούνται σε αυτά που έχουν σχέση με τους εκπαιδευτικούς και σε αυτά που σχετίζονται με τα ίδια τα σχολεία (ως οργανισμούς). Στην πρώτη κατηγορία, αναφέρονται ως κρίσιμα θέματα: η έλλειψη χρόνου (τόσο για εκπαίδευση όσο και για προετοιμασία υλικού), η έλλειψη αυτοπεποίθησης, ο φόβος γελιοποίησης μπροστά στους μαθητές και τους συναδέλφους, η αδυναμία επίλυσης τεχνικών προβλημάτων, η έλλειψη κινήτρων, η αντίληψη ότι η τεχνολογία δεν βελτιώνει την εκπαίδευση και η αντίληψη ότι οι υπολογιστές είναι πολύπλοκοι και δύσκολοι στη χρήση τους μέσα στην τάξη. Στην δεύτερη κατηγορία, οι βασικές διαπιστώσεις είναι: η έλλειψη υποδομών ΤΠΕ, η έλλειψη εύκολης πρόσβασης στις υποδομές, η παλαιότητα των υποδομών, οι μη αξιόπιστες λύσεις (λογισμικό και υλικό), η έλλειψη τεχνικής υποστήριξης, η έλλειψη διαχειριστικής υποστήριξης, η έλλειψη υποστήριξης από το σχολείο (εκπαιδευτική δομή) με απουσία σχεδιασμού και διαδικασιών, η έλλειψη επιμόρφωσης κατάλληλα προσαρμοσμένης στα τρέχοντα επίπεδα ικανοτήτων σε ΤΠΕ που διαθέτουν οι εκπαιδευτικοί και τέλος η έλλειψη επιμόρφωσης εστιασμένης στην ολοκλήρωση των τεχνολογιών και όχι σε βασικά θέματα πληροφορικής.

Στο (Wilson-Strydom & Thomson, 2003) μεταξύ άλλων παραγόντων, ο παράγοντας που επισημαίνεται ως σημαντικός είναι η γεωγραφική κατανομή. Πιο συγκεκριμένα σε σχετική έρευνα τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 44% των εκπαιδευτικών που δεν είχαν ποτέ υλοποιήσει μαθήματα με ΤΠΕ ζούσε σε απομακρυσμένες περιοχές, το 36% σε περι-αστικές περιοχές, ενώ μόλις το 20% σε αστικές περιοχές και δήμους. Αναλύοντας τα δεδομένα το συμπέρασμα ήταν ότι, οι απομακρυσμένες περιοχές (και δευτερευόντως οι περι-αστικές) είχαν και χειρότερο εξοπλισμό ΤΠΕ και λιγότερη υποστήριξη. Επιπλέον η γεωγραφική απομόνωση εκπαιδευτικών έχει ως συνέπεια να μην είναι σε θέση να συνεργαστούν με συναδέλφους τους με σκοπό την επαγγελματική εξέλιξή τους.

Στο (Totter, Stutz & Grote, 2006) προστίθενται και κάποιοι άλλοι παράγοντες, όπως ο τρόπος εκπαίδευσης που επιλέγει ο εκάστοτε εκπαιδευτικός (constructivist vs. traditional teaching – με τον πρώτο να είναι θετικός αντίθετα με το δεύτερο), το πόσο ανοιχτός σε αλλαγές είναι ο εκπαιδευτικός, ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σχολείο (διευθυντής, σχολικός σύμβουλος, κ.τ.λ.), αλλά και η διάθεσή του να συνεργαστεί με άλλους.

Κρίσιμοι παράγοντες επιτυχίας για την εισαγωγή ΤΠΕ στα σύγχρονα σχολεία

Στην προηγούμενη παράγραφο αναφέρθηκαν κάποιοι παράγοντες επιτυχίας που καταγράφει η διεθνής βιβλιογραφία. Πέρα όμως από αυτούς που έχουν αναλυθεί αρκετά και στη χώρα μας, υπάρχουν και άλλοι που έχουν άμεση συνάρτηση με το μικρόκοσμο

(γεωγραφικό, κοινωνικό, πολιτισμικό) που εξετάζεται το θέμα. Στην περίπτωση της παρούσας αναφοράς, στόχος είναι η εξέταση του Ελληνικού παραδείγματος, με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, μειονεκτήματα και πλεονεκτήματά του. Στο πλαίσιο αυτό λοιπόν, εξετάζουμε στη συνέχεια μια σειρά από παράγοντες που είναι ιδιαίτερα καίριοι στην επιτυχία κάθε προσπάθειας εισαγωγής ΤΠΕ στο σύγχρονο σχολείο και οι οποίοι, αξιολογούμενοι επιπρόσθετα με τους παραπάνω, δίνουν τη συνολική εικόνα.

Οι δράσεις εισαγωγής των ΤΠΕ στην εκπαίδευση θα πρέπει να βασίζονται σε μακροπρόθεσμο σχέδιο και να έχουν συνέχεια

Βασική προϋπόθεση σε οποιαδήποτε προσπάθεια εισαγωγής νέων τεχνολογιών σε κάθε χώρο, αλλά ακόμα περισσότερο στον κρίσιμο χώρο της παιδείας είναι ο ποιοτικός και μακροχρόνιος σχεδιασμός. Και είναι αυτό ακριβώς το σημείο στο οποίο η χώρα μας έχει κακή παράδοση, μιας και η εμπειρία καταδεικνύει ότι η στρατηγική εξαρτάται περισσότερο από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία και λιγότερο από τον πολιτικό σχηματισμό που είναι στην εξουσία, με σχεδόν πλήρη απουσία ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδιασμού.

Όπως φαίνεται στο (GESCI, 2009) αρκετές χώρες παγκοσμίως (περίπου 190) δηλώνουν ότι έχουν κάποιο μακροχρόνιο σχέδιο (στρατηγική) για την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στο χώρο της εκπαίδευσης. Τι χρειάζεται όμως κάτι τέτοιο; Μεταφέροντας από την παραπάνω αναφορά: «Για την βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης με τη χρήση ΤΠΕ, οι διαμορφωτές της πολιτικής (policy makers) πρέπει να έχουν σωστή αντίληψη στο πώς οι νέες τεχνολογίες μπορούν καλύτερα να χρησιμοποιηθούν για να δώσουν προστιθέμενη αξία στο σύστημα της χώρας τους. Προς την κατεύθυνση αυτή ένα πλαίσιο πολιτικής, εκπονημένο σε εθνικό επίπεδο, είναι άκρως απαραίτητο για την επιτυχή υλοποίηση του εγχειρήματος».

Τι είναι όμως στρατηγική; Είναι ένα σύνολο αρχών και μια γενική κατεύθυνση ενεργειών που καθοδηγεί μια κυβερνητική πολιτική, τους σχετικούς οργανισμούς, τους υπαλλήλους, τις επιχειρήσεις αλλά και τους ιδιώτες στο να βλέπουν προς την ίδια κατεύθυνση με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα. Γεμίζει το κενό μεταξύ του οράματος (πού θέλουμε να πάμε) και του τρόπου (πώς να πάμε) με βάση τον οποίο θα φτάσουμε εκεί. Για τις κυβερνήσεις, είναι ένα εργαλείο με το οποίο προωθείται το εθνικό όραμα και η βάση για τις απαραίτητες θεσμικές και διαδικαστικές παρεμβάσεις μέσω των οποίων θα υλοποιηθεί. Οι στρατηγικές ΤΠΕ διαφέρουν από χώρα σε χώρα, με βάση τις προτεραιότητες, το επίπεδο ανάπτυξης, το επίπεδο υποδομών, την γεωγραφία και άλλα τοπικά χαρακτηριστικά.

Ο μακροχρόνιος σχεδιασμός, έχει επιπλέον δύο βασικά πλεονεκτήματα: α) εξασφαλίζει (στο μέτρο του δυνατού) τη συνέχεια στη δημόσια διοίκηση (που γνωρίζουμε πολύ καλά πως είναι από τα βασικά προβλήματα όταν οι αλλαγές προσώπων - της ίδιας ή διαφορετικής κυβέρνησης - είναι συχνές) και β) δίνει μια βάση για διαρκή αξιολόγηση των αποτελεσμάτων, εφόσον όπως προστάζει η θεωρία, μέσα στο σχεδιασμό έχουν προβλεφθεί συγκεκριμένοι και ποσοτικοποιημένοι στόχοι τοποθετημένοι στον άξονα του χρόνου. Και τα δύο αυτά πλεονεκτήματα αν μπορούσαν να αξιοποιηθούν κατάλληλα, θα βελτίωναν ουσιαστικά την δυνατότητα ποιοτικής υλοποίησης έργων για την ουσιαστική αναβάθμιση της εκπαίδευσης.

Βήμα – βήμα (σταδιακή) προσέγγιση στην εγκατάσταση συστημάτων

Η εισαγωγή συστημάτων πληροφορικής σε κάθε εργασιακό χώρο, επιφέρει μεταβολές στον τρόπο διεκπεραίωσης των καθημερινών εργασιών των χρηστών. Οι αλλαγές αυτές δεν γίνονται πάντα αποδεκτές με ευκολία, ιδιαίτερα από τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζομένους οι οποίοι κατά τεκμήριο είναι και οι λιγότερο εξοικειωμένοι στην χρήση υπολογιστικών συστημάτων. Στον παραπάνω κανόνα δεν αποτελεί εξαίρεση ο χώρος της παιδείας είτε αφορά την διοίκηση της εκπαίδευσης, είτε την διαδικασία της μάθησης.

Οι εκπαιδευτικοί έχουν και αυτοί ανάλογα χαρακτηριστικά με όλους τους εργαζόμενους: βρίσκονται σε διάφορα επίπεδα ψηφιακού εγγραμματισμού, αποκλίνουν σε διαφορετικό βαθμό ο καθένας όσον αφορά την ευχέρεια σε αλλαγές (που επιτάσσει πολλές φορές η χρήση ΤΠΕ), έχουν αντίσταση σε αλλαγές έστω και αν αποδεδειγμένα αυτές θα τους βοηθήσουν μακροπρόθεσμα στην άσκηση του λειτουργήματός τους, κ.τ.λ. Με βάση αυτά τα στοιχεία ένα φιλόδοξο σχέδιο μαζικής εισαγωγής νέων τεχνολογιών σε π.χ. μια βαθμίδα εκπαίδευσης ανά την επικράτεια, με την απαίτηση να ενσωματωθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία «την επόμενη ημέρα», είναι μάλλον απίθανο να στεφθεί από επιτυχία (αρνητικά παραδείγματα υπάρχουν πολλά). Ακόμα και ο προσεκτικότερος σχεδιασμός όταν δοκιμαστεί πιλοτικά μπορεί να αναδείξει προβλήματα που δε θα μπορούσαν να εκτιμηθούν από την αρχή. Έτσι, μια προσέγγιση βήμα-βήμα, με πιο λογικούς και ρεαλιστικούς στόχους, με αρκετές πιλοτικές προσπάθειες και διάχυση των αποτελεσμάτων, με αξιοποίηση των «ηγετών» (leaders), με δράσεις που θα ολοκληρωθούν σε προδιαγεγραμμένο χρονικό διάστημα, φαίνεται να είναι πολύ πιο αποτελεσματική δεδομένου ότι ο μέσος εκπαιδευτικός θα έχει αρκετό χρόνο στη διάθεσή του να προσαρμοστεί στις αλλαγές, να προτείνει βελτιώσεις, να συμμετάσχει στην υλοποίησή τους και τέλος να τις αποδεχθεί και να τις αφομοιώσει.

Θα πρέπει να υπάρξει αξιολόγηση των προσπαθειών – αποτελεσμάτων

Στο παρελθόν υπήρξαν πολλές προσπάθειες εισαγωγής των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Άλλες από μεμονωμένους εκπαιδευτικούς κι άλλες πιο κεντρικές, προερχόμενες από το Υπουργείο Παιδείας και τους φορείς του. Άλλες επιτυχημένες κι άλλες λιγότερο επιτυχημένες. Αυτό που μέχρι τώρα δεν έχει γίνει είναι η συστηματική καταγραφή και αξιολόγηση των προσπαθειών αυτών αλλά και μια τελική αποτίμηση των αποτελεσμάτων που αυτές είχαν στο μαθησιακό αποτέλεσμα. Και βέβαια, θα πρέπει να τονιστεί ότι το τελευταίο είναι δύσκολο να γίνει, αν δεν έχει σχεδιαστεί εκ των προτέρων, η διαδικασία αξιολόγησης με ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες ικανούς να εμφανίσουν την όποια διαφορά.

Είναι δεδομένο ότι η αξιολόγηση οποιασδήποτε παρέμβασης είναι κάτι που ακολουθεί απαρένγκλιτα την ολοκλήρωση της υλοποίησής της (ίσως και με ενδιάμεσα στάδια) ώστε να μπορεί να κριθεί η αποτελεσματικότητά της, να ληφθούν επιπρόσθετα μέτρα, να στηριχθεί, ή ίσως να απορριφθεί ως μη επιτυχής. Γενικά είναι ανάγκη να υπάρξει ανάδραση όσον αφορά στην αποτελεσματικότητα κάθε επιλογής ώστε να σχεδιάζεται καλύτερα το μέλλον.

Το στάδιο αυτό, δυστυχώς, στη χώρα μας το έχουμε επί της ουσίας καταργήσει είτε γιατί δεν θέλουμε να αποτιμηθεί το έργο επί της ουσίας της υλοποίησης, είτε γιατί η αξιολόγηση κατατάσσει υποχρεωτικά σε μια κλίμακα βαθμολόγησης που το σύστημα αρνείται να δεχτεί. Με αυτή την προδιάθεση η όποια αξιολόγηση έχει χάσει την έννοιά της, τουλάχιστον στις περισσότερες των περιπτώσεων. Η πρακτική αυτή επιβάλλεται να αλλάξει, αφού κατανοήσουμε ότι η όποια αξιολόγηση βοηθά συνολικά το σύστημα να βελτιωθεί και το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα να αναβαθμιστεί. Προς αυτή την κατεύθυνση ο θεσμός «αριστεία και καινοτομία στην εκπαίδευση» (<http://excellence.sch.gr/>) που πρόσφατα ξεκίνησε το Υπουργείου Παιδείας, μοιάζει ιδιαίτερα θετικός.

Αναγκαία η υλοποίηση προγραμμάτων βασικής κατάρτισης – επιμόρφωσης

Για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να συμμετάσχει όχι μόνο ως δάσκαλος αλλά και ως μέντορας των μαθητών του στο πολύπλοκο, σύγχρονο και απαιτητικό περιβάλλον των ΤΠΕ μέσα στην τάξη, πέρα από διάθεση και μεράκι, θα πρέπει να έχει και κατάλληλες δεξιότητες στην χρήση και στην αξιοποίηση τους. Θα πρέπει να είναι όχι απλώς «ψηφιακά καταρτισμένος» αλλά και ικανός να εφαρμόσει τις νέες τεχνολογίες στην τάξη. Εάν δεν είναι απόλυτα σίγουρος για τον εαυτό του και τις ικανότητες του στην χρήση των ΤΠΕ, αυτό θα γίνει άμεσα αντιληπτό από τους μαθητές του στην τάξη που στην πλειοψηφία τους είναι

χρήστες και μάλιστα ικανοί των νέων τεχνολογιών. Και τότε η όλη προσπάθεια θα πέσει στο κενό. Βέβαια πρέπει να γίνει κατανοητό πως οι εκπαιδευτικοί δεν πρέπει να αξιολογούνται στο πόσο καλά χειρίζονται την τεχνολογία, αλλά στο πόσο καλά γνωρίζουν να την αξιοποιούν στην διαδικασία της μάθησης.

Γι' αυτό κι είναι πολύ σημαντικές οι δράσεις κατάρτισης - επιμόρφωσης που αφορούσαν τις βασικές δεξιότητες χρήσης των ΤΠΕ που έγιναν στο πρόσφατο παρελθόν και κάλυψαν σχεδόν το σύνολο της εκπαιδευτικής κοινότητας (Επιμόρφωση, Α' Επίπεδο) και αυτές που έχουν ξεκινήσει πρόσφατα με σκοπό την κατάρτιση όσο δυνατόν μεγαλύτερου αριθμού εκπαιδευτικών στην χρήση των ΤΠΕ στο μάθημα (Επιμόρφωση, Β' Επίπεδο). Ήδη 1.500 περίπου εκπαιδευτικοί διαφόρων ειδικοτήτων έχουν καταρτιστεί – επιμορφωθεί στην χρήση των ΤΠΕ στην τάξη και περίπου 28.000 ακόμα θα καταρτιστούν ως το 2012. Όμως η προσπάθεια δεν πρέπει να μείνει εκεί. Θα πρέπει η κατάρτιση – επιμόρφωση να γίνει μια διαρκής διαδικασία, ενταγμένη στην συνολικότερη ανάγκη αναβάθμισης του εκπαιδευτικού και του ρόλου του στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Η δημιουργία φορέα πληροφορικής της εκπαίδευσης θα συντονίζει και θα διευκολύνει την εισαγωγή ΤΠΕ στο σχολείο

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ένα μεγάλο μειονέκτημα του ως τώρα σχεδιασμού, όπου και με όποιο τρόπο έχει διατυπωθεί, είναι η έλλειψη συνέχειας. Βασική αιτία γι' αυτό είναι οι συχνές αλλαγές σε κυβερνητικό ή στελεχιακό επίπεδο, που οδηγεί στην σχεδόν εξαφάνιση όποιων σχεδίων έχουν μέχρι εκείνη τη στιγμή διατυπωθεί. Επιπλέον η μέχρι πρότινος τουλάχιστον, λογική της υποβάθμισης κάθε προσπάθειας του παρελθόντος, (εξαιτίας της μη ολοκληρωμένης παρέμβασης που κατά περίπτωση μένει στα χαρτιά κυρίως λόγω της έλλειψης επαρκούς χρόνου της εκάστοτε ηγεσίας να ολοκληρώσει τον σχεδιασμό της), επιτείνει την απαξίωση όσων έχουν υλοποιηθεί ή σχεδιαστεί μέχρι εκείνη τη στιγμή. Επικουρικά, η έλλειψη εκ των υστέρων (ex ante) αξιολόγησης των παρεμβάσεων κάνει τα πράγματα ακόμα πιο δύσκολα. Η στρατηγική και η παρακολούθηση της υλοποίησης του πλάνου πρέπει να είναι ανεξάρτητη των πολιτικών προϊσταμένων. Αυτό είναι εφικτό όταν η στρατηγική έρχεται με μακροπρόθεσμο πλάνο υλοποίησης.

Η ύπαρξη ενός φορέα που θα έχει συντονιστικό-καθοδηγητικό ρόλο σε θέματα πληροφορικής στην παιδεία, φαίνεται (επί της αρχής) να έχει πολλά πλεονεκτήματα. Πρώτα – πρώτα θα μπορούσε να διασφαλίσει τη συνέχεια και τη συνέπεια του σχεδιασμού. Επιπλέον η στελέχωσή του από άτομα με εμπειρία στο χώρο τα οποία θα συγκέντρωναν όλη την απαραίτητη γνώση για την επιλογή και τεκμηρίωση των κατάλληλων παρεμβάσεων με στόχο την συνεχή αναβάθμιση της παιδείας, θα έδινε προστιθέμενη αξία στο εγχείρημα. Τέλος, θα ήταν το σημείο αναφοράς για όλους τους εμπλεκόμενους, σε κάθε τι που έχει σχέση με τις ΤΠΕ στην παιδεία: πρότυπα και τυποποίηση, θεωρητικό πλαίσιο, προδιαγραφές, συστάσεις και σενάρια, καλές πρακτικές, οργάνωση διαδικασιών, καθημερινή υποστήριξη, helpdesk, κ.τ.λ. Ας τονιστεί εδώ, ότι τόσο οι προτεραιότητες όσο και οι τελικές αποφάσεις είναι αρμοδιότητα της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας και μόνο! Ο εν λόγω φορέας, θα έχει αρμοδιότητα να υλοποιεί τις επιλογές και να διασφαλίζει τη συνέχειά τους σε βάθος χρόνου.

Η διεθνής εμπειρία φαίνεται να υποστηρίζει ένα τέτοιο μοντέλο (Hammont και λοιποί, 2009) μιας και στη διαδικασία εισαγωγής ΤΠΕ στην εκπαίδευση, επιχειρείται να αξιοποιηθούν σχετικοί ερευνητικοί/κυβερνητικοί φορείς σε διάφορα επίπεδα (εθνικό, περιφερειακό, τοπικό) με βάθος και τεχνογνωσία για να υποστηρίξουν το σχεδιασμό, την υλοποίηση, τη λειτουργία και βιωσιμότητα του στρατηγικού πλάνου. Τρανταχτό παράδειγμα, αυτό της BECTA (<http://www.becta.org.uk/>) στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Κινητοποίηση των διαθέσιμων ανθρώπινων και υλικών πόρων

Έχει γίνει κατανοητό ότι η εισαγωγή νέων τεχνολογιών στα σχολεία απαιτεί σημαντικές προσαρμογές (π.χ. στα προγράμματα σπουδών), ώστε να αξιοποιηθούν προς όφελος του μαθητή και γενικότερα της εκπαιδευτικής κοινότητας. Το γεγονός αυτό από μόνο του κάνει αναγκαία την ενεργή εμπλοκή των χρηστών σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού - ανάπτυξης - λειτουργίας - αξιοποίησης. Και για να είναι αυτή η εμπλοκή αποδοτική προϋποθέτει τόσο την επιλογή και αξιοποίηση αρχικά αυτών που έχουν το όραμα, αυτών που έχουν τη γνώση, αλλά και αυτών που θα κληθούν να υλοποιήσουν την όποια παρέμβαση και οπωσδήποτε των τελικών ωφελούμενων, αυτών δηλαδή που θα κληθούν να υποστηρίξουν την παρέμβαση καθημερινά. Ας μην αφήσουμε απέξω και το ρόλο των γονέων στην όλη προσπάθεια.

Η αναμενόμενη ωφέλεια από την λειτουργία και χρήση των τεχνολογιών αυτών, πρέπει να καταδειχτεί και να εκτιμηθεί από όλους τους εμπλεκόμενους και να ισχυροποιηθεί το πνεύμα συνεργασίας και συμμετοχής. Όσο νωρίτερα γίνει αυτή η κινητοποίηση τόσο καλύτερα είναι τα αναμενόμενα αποτελέσματα (για παράδειγμα παρατηρείται πολλές φορές, αυτοί που σχεδιάζουν, να το κάνουν χωρίς την συμμετοχή των τελικών χρηστών ούτε καν των υπηρεσιακών παραγόντων, πράγμα που αποδεικνύεται τραγικό σε βάθος χρόνου). Είναι σημαντικό επίσης να δοθεί έμφαση και προσοχή στην έμφυτη ανάγκη του ατόμου να διακριθεί και να προάγει τις ιδέες του. Αυτή η κοινωνική ανάγκη κατάλληλα και προσεκτικά χειριζόμενη μπορεί να δώσει πολύ καλά αποτελέσματα.

Συμπεράσματα

Η καταγραφή των κρίσιμων εκείνων παραγόντων που επηρεάζουν θετικά ή αρνητικά την εισαγωγή νέων τεχνολογιών στο σύγχρονο σχολείο, είναι μια ιδιαίτερα σημαντική εργασία μιας που μπορεί να εντοπίσει πιθανούς κινδύνους και να αποτρέψει αποτυχημένες προσπάθειες. Στην βιβλιογραφία υπάρχει πληθώρα σχετικών αναφορών που περιλαμβάνουν κριτικές αναλύσεις για τις πιθανές αιτίες αποτυχίας και τους καταλυτικούς παράγοντες επιτυχίας. Στην παρούσα αναφορά έγινε προσπάθεια να περιγραφούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που εντοπιζόμενα μεν στη διεθνή βιβλιογραφία, έχουν ιδιαίτερο ειδικό βάρος στο τοπικό περιβάλλον για μια σειρά από λόγους (γεωγραφίας, κουλτούρας, εθνικών χαρακτηριστικών, κ.τ.λ.). Καταλήξαμε έτσι να εντοπίσουμε συγκεκριμένες παραμέτρους που φαίνεται να επιβαρύνουν την όποια προσπάθεια εισαγωγής ΤΠΕ στην εκπαίδευση στη χώρα μας. Εάν η προσέγγιση είναι σωστή, η προφανής λύση είναι να ληφθούν τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα ώστε να μην είναι τουλάχιστον προεξοφλημένη η αποτυχία!

Βιβλιογραφία

1. Becta ICT Research, (2003), What the research says about barriers to the use of ICT in teaching.
2. GESCI, (2009), ICTs in Education (ICT4E). Policies and Plans worldwide.
3. Hammont M., Younnie S., Woolard J., Cartwright V. and Benzie D. What does our past involvement with computers in education tell us? A view from the research community. ITTE, 2009.
4. Wilson-Strydom N and Thomson J. (2005), Understanding ICT integration in South African Classrooms, Perspectives in Education, v23 n4 p71-85 Dec 2005.
5. Totter A, Stutz D and Grote G. (2006), ICT and schools: Identification of factors influencing the use of new Media in Vocational Training. The electronic journal of e-Learning, vol 4, issue 1, 2006.
6. Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών για την Αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση. (<http://epimorfosi.cti.gr/>)
7. Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, (2009), Ανάλυση αποτελεσμάτων έρευνας για τη χρήση των νέων τεχνολογιών από τα παιδιά 8-15 ετών (Μάιος 2009).

8. NSBA (National School Boards Association) (2007), *Creating & Connecting*. Research and guidelines on online social and educational networking.